

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny — hal.
Na pol roka --- 2 " — "
Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

EDVARD SÁNDORFI.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin,
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stĺpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Pomoc ľudu.

Pojednávajúce o rozpočte ministerstva orby začína sa vo veľkých rozmeroch pohybovať. Nie len protivné stránky na čele s ľudovou, ale aj

hých pekných tých rečí nedopriali liberáli a neodhlasovali pre roľnícku triedu ale zhola nič!

Dobre sa pamätáme, že ešte len pred niekoľko rokmi jako to šlo s tým rozpočtom ministerstva orby. Pánov ministrov vtedy nemusela

Krüger a jeho manželka.

liberáli početných rečníkov postavili do radu, aby v záujme poľného hospodárstva hovorili. I musíme vyznať že v rečach tých mnoho pravdivého a osožného pre hospodárov sa pospomínalo aj navrhovalo, len žiaľ Bohu z pekných rečí sa biedni roľníci nenasití, a veru krome mno-

hlava boľ; sotva sa našiel kto — ten z ablegátov, ktorý by bol k tej veci prehovoril. Teprv ľudová strana začala o požiadavkách roľníckeho ľudu na sneme sa ohlásiť. Nuž aj to pamätáme, že si takých rečí na sneme vtedy nikto nepovšimnul, jako vôbec celú našu ľudovú stranu si

nevšimali a ju len na posmech mali. No, časy sa minúli a premenili. Aj ten najzafatejší liberál donútený je dnes uznávať, že požiadavky ľudákov ohľadom na roľnícku triedu sú veru povšimnutia hodné a čo najviac na čase. Áno, dnes to musí uznávať, lebo ohromné schudobnenie roľníkov po všetkých stranách krajiny, nevšimaf si nikto viac už nemôže. Každý boží týždeň doposielajú iné a iné stolice zprávy, že ľud roľnícky zanecháva praotcovské sedliská svoje, a uchodí do cudziny. Na Horniakoch, na Dolnej zemi; pred Dunajom, za Dunajom; Maďari, Slováci a Nemci: všetko sa hýbe, všetkých začína núdza odkázať, by živnosť do cudzého sveta šli sebe vyhľadávať. Sú obce, z ktorých temer všetek ľud už i vystaľoval sa, sú zase iné, v ktorých všetky pozemky prišli na buben a ľud ostáva bez všetkého. Reštancii daňových je až hrôza.

V takýchto smutných pomeroch bol skutočne oprávnený návrh Jána Molnára ľudáka: aby sa *zákonitou cestou ustálilo, že koľko aspoň majetku je nevyhnutedelne potrebné tomu roľníkovi ku vyživieniu, a ďalej aby takýto majetok nikto, ani exekútor, ani žid zpredať nemohol dať, taktiež aby na takýto majetok nikto dlhy robiť a naň intabulovať dať nemohol.* Takýto návrh podal Ján Molnár ľudák, a odvolával sa na iné krajiny, v ktorých takéto poriadky už zavedené sú, a dokázaly sa za veľmi blahonosné. A či tento návrh páni liberáli prijali? No môj milý ľudu roľnícky, máš sa ty načakať, až sa svedomie liberálov ohlási, a srdce jejich milosrdenstvom nad tebou a tvojou biedou pohne! Ba si tohoto návrhu ani nepovšimnuli; sotva že niekoľko slovami minister na ne odpovedal.

Ozaj, radi by sme vedeli, že ako teda chcejú odpomáhať biedám ľudu? Spolky? to nechcú; veď minister Darányi sa zretedelne vyslovil, že kresťanské spolky podporovať nebude a nemôže! Umenšif daň pozemkovú? Aj to márne žiadali ľudáci už aspoň sto rázy od vlády. Odanenie židovskej bursi? To je tiež zelinka «netýkaj sa». Alebo znížif povinnosť služby vojenskej so troch rokov aspoň len na dva? No na túto žiadosť ľudákov len s posmechom odpovedajú. Nuž teda jako že už pre pána Jána? Veru dobrý ľudu ani sa nepýtaj! Páni liberáli budú tebe pomáhať len tak po liberálsky, to jest, jako sa peniazomencom, fabrikantom a veľkokupcom a šparkassám židov-

ským zapáči. Aby si nehovoril, že tebe nejdú pomáhať, teda máš vedieť, že na to sú hospodárske opakujúce školy, aby deti tvoje sa k lepšiemu hospodáreniu priučili. V týchto školách páni učители za 40—60 zl. budú vyučovať všeličo, čo tvojim deťom potrebné bude. Vy ale starí, môžete sa potom od vašich detí učiť keď chcete a pritom psotu trief i naďalej. Potom máte vedieť, že židovské majiere a dielne a ohromné milliony síce nie, ale cirkevné a kresťanských pánov majetky by páni liberáli mileradi pobrali, aby volačo aj vám za drahé peniaze sa ušlo z nich, s väčšinou ale aby chudiatka židovské privandrované z Haliče mohly sa obživif. Ešte aj to máte vedieť, že vás chcejú presádzať a osádzať s jedného kraju na druhý, aby ste sa snáď na jednom mieste nezunovali.

Toto hľa sú tie čarodejné prostriedky pánov liberálov, ktorými hľad zahnať, a všeobecný dobrobyt zakorenif chcejú.

Páni liberáli od týchto svojich plánov pravdepodobne neodstúpia; ale čo bude s ľuďom?! Páni liberáli trasú sa od tej myšlenky, že by sa samopašné hospodárenie židovských malo- a veľkokupcov pokazif mohlo; ale pýtame sa: jestli všetci do nekonečna len židom napomáhať budú, čo bude potom aj so židmi a jejich otrokami? Či by nebolo peknejšie volajaké priateľské pokonanie židov a kresťanov, aby jedna stránka nežiadala vládnuť všetkým a druhú stránku na vniwoč vyvádzať?

Čo je zvlášte pozoruhodné pri všetkých pojednávaniach na sneme je to, že kedykoľvek sa volačo v prospech roľníctva kresťanského spomenie: nuž páni liberáli hneď sa dajú do smiechu, alebo aspoň oči otvárajú, jakoby o ľude hovorif nejaká nemožnosť alebo hlúposť bola. A prosíme vás, tomu sa ani nečudujte. Oni si ešte vždy myslia že ľud je len ten starodávny «hlúpy Jano» — jako ho oni obyčajne nazívať ráčia — a nazdávajú sa, že ľudu sa oči nikdy neotvoría. Posmieľajú sa vám, keď sa hovorí o vražde námestovskej; smejú sa keď o biede Russincov volakto hovorí; do smiechu im je, keď sa žiada rozmnožiť právo volebné; a zníženie pozemkovej daňe, alebo návrh Molnárov, to im je všetko len za sprostú daromnicu. Liberáli sa vám posmieľajú, lebo sa vás neboja. Dúfajú si pevne, že môžu s vami robiť ako chcú, že vy ničomu ne-

rozumiete, a preto pri voľbách ochotno budete zase za to pálenké na nich hlasovať. Oni sa boja len židov, a preto týchto poslúchajú. Dobre vedia, že žid len na stránku sebe prajnú hlasuje a na iného hlasovať nebude ani jeden, čo by hneď všetky poklady zemské im dávali. Zkúsili, že kresťan roľník dá sa chytro zakúpiť aj za malé peniaze, a žida ale ešte nikto nikdy nezakúpil za žiadnu cenu. Nuž preto že to vedia, neboja sa vás, ale tým viac židov sa boja.

My si ale úfame, a základne úfame, že veru páni liberáli našich kresťanských Bratov zaznávajú. Ľud kresťanský nenie už ten čo bol. Násilienstvá a krivdy donútili ho, aby sa o mnohých takých veciach poučil a presvedčil, o ktoré sa predtým nestaral. Áno, isté je, že odkedy nastala ľudová strana, ľud v poznaní svojich bied, a v poznaní šafárenia žido-liberálov neodškriepiteľné pokroky robí, a chce si aspoň pomáhať jako už môže. A to je aj treba, len keby boli všetci jedného smýšľania, a tak sa držali jako naši nepokrstenci sa držia. Potom by sa veru židia a liberáli z vás neopovážili vysmievať. Potom by nemohlo sa stať, aby slušné požiadavky pre pomoc ľudu ostaly nepovšimnuté. Veru ubohí Bratia naši, niet žiadnej inej cesty pre nás: musíme stať do radu, musíme mizerných Judášov vyhostiť z pomedzi nás: potom až nám svitne ale ináč nikdy!

Edvard Sándorfi.

POLITICKÉ CHÝRY.

Vyšetrovanie v Liptove. Ako je už známo, v Liptove Bánffyckí husári ostali nevinní, ale podžupana Palugyaiho vyzdvihli z úradu. Toto povzbudilo nesmiernu nevôľu v celom Liptove. V záležitosti tejto interpeloval Rakovszky ministrapredseda a dokazoval, že statočného podžupana upodozrieval a obviňoval je nemožnosť tým viac, keď na protivníkov jeho: Kürthy-ho nadžupana a Vitalis-a pravotára stoličného dokázaly sa veľmi ťažko obviňujúce veci. Minister na krátko odpovedal, že vyzdvihnutie z úradu neznamená i odsúdenie podžupana; toto vraj bolo potrebné, aby priebeh vyšetrovania sa bez všetkej vady mohol skončiť. — Ako očúvame, v Liptove nebudú spokojní len s tým, že pre podžupana úplné zadosťučinenie budú žiadať, ale strojá sa aj nadžupana a Vitalis-a pred kráľ. súdom obžalovať. Toto urobí sú prínútení: lebo je to smiešné, keď práve pre týchto dvoch pánov bolo vlastne zavedené celé vyšetrovanie, a keď

potom povie ministerský vyslanec, že dokázané na tých pánov nespravodlivosti neprináležia pod jeho moc. — Uvidíme, či «zákon, právo a spravodlivosť» budú panovať v Liptove, alebo pomsta liberálov. Z výsledku vyšetrovania liptovského môžeme potom následkovať aj na vyšetrovanie v Turci, kde ministerský vyslanec Kaffka tiež zašiel pánom chodníčky zkúmať.

Kresťanské spolky a minister orby Darányi. Čo že má Darányi minister do kresťanských spolkov, nepochopíme. Že veľmoc židov prinútený bude sám minister tak zreteľne hlásať, to by sme sa predsa neboli nikdy nazdali. Darányi totiž odpovedal našim Ľudákovi zreteľne: že také spolky, ktoré majú výlučne len istému vierovyznaniu poslúžiť, zazlieva. Teda z toho nasleduje, že keď kresťania chcú sebe pomáhať, mali by sa napred opýtať, či im to páni židia dovoliť ráčia. Také hnusné hnile pomery predsa nie su viac na celom svete nikde, aby nebolo svobodno pomáhať sebe statočným zákonitým spôsobom. Veď čo sú to tie kresťanské spolky? Nič iné, ako čestný spôsob k tomu, aby kresťanské groše ostali u kresťanov. Zdáľž nesmie u nás nakladať svojim grošom ktokolvek svobodno? To už len ani sám pán minister neuverí, že by si nesmel za svoje peniaze bárs kto tam kupovať, kde sa mu líbi. Kde že je taký zákon, ktorý by prísno zabráňoval inakde kupovať ako u žida? Ešte len to by nám chýbalo! — Ale my sme predsa povdační z toho, že pán minister tak zreteľne hovoril. My pána ministra dobre poznáme, že on sa za celým židovským kupectvom tak velice neoduševňuje. A keď predsa proti kresťanským spolkom vyslovil sa, urobil to nie zo svojej vôle, ale prinúteným bol to urobiť k vôli nespokojným židom. Máme v tom teda o jeden dôkaz viac o tom, že u nás dnes ešte proti nekresťanom nemožno nič robiť, a kresťanské podniky prinútení sú prenasledovať všetci liberáli koľko ich je.

Vojna v júžnej Afrike. Krüger a Steyn predsedovia republik Oranžu a Transválu odoslali vláde Anglickej telegramm, že hotoví sú od ďalšej vojny odstúpiť, ak samostatnosť republík im ponechajú. Angličania ale odpovedali, že vojnu len tak prestanú, keď obe republiky vzdajú sa samostatnosti. Na túto hrdú a nemilosrdnú odpoveď odhodlali sa Búri s Božou pomocou bojovať za svobodu i na ďalej. Na porade svojej jednomyselne sa usniesli na tom, že chcú všetci do jedného trať radšej životy, ako otroctvo prijať. Od tých čias Roberts len veľmi pomáľy napreduje, a prv než sa pohne, dáva celé okolie dokonále prezkúmať. — Čo zapríčinilo vlastne túto strašlivú vojnu, začína to pomáľy vysvitáť. Angličania mali byť donútení vojnu túto započáť, aby mohli africké bane na zlato obstaráť pre istých bohatých bankárov. O tejto veci podáme článok na budúco z výtečného pera pána Rojku. I to vysvitlo, že Angličania pred vojnou vyžobrili smluvu s Ruskom, aby ich Rusko v jejich sobeckom podniku neprekážalo. Jediná Amerika — vlast to úplnej svobody — zaujala sa Búrov. Na prípis americkej vlády, vláda anglická zdvorile, avšak určito odpovedala, že od vojny neodstúpi.

KRAJINSKÝ SNEM.

Snemovňa vyslancov.

Dňa 12-ho m. začali pretriasať rozpočet ministerstva orby. Sotva ministerskí prednášateľ Papp skončil slová svoje, v ktorých rozpočet ku prijatiu odporúča, vstal Ján Molnár Iudák a v reči svojej zaoberal sa najviac s malo-hospodárskou triedou. Trieda malých gazdov je v opravdu sirota na sneme, ačkoľvek každý dobre vie, že základom jediným celej krajiny je predsa len roľníctvo. Molnár poukázal na tú strašnú psotu, ktorá sa miestami u malých hospodárov ukazuje, a navrhoval hneď aj prostriedky proti vzráhajúcej sa biede roľníctva. Za vzor vzal severoamerické štáty a Chorvátsko, kde rozličnými zákonmi zamedzujú hynutie stavu roľníckeho. Žiadal aby sa pre-máhalo úzerníctvo niektorých sporiteľní so zmenkami, ďalej žiadal, aby tak jako v Chorvátsku ustálilo sa, čo je nevyhnutelne potrebné k vyžitiu roľníkovi, a aby potom na to «najmenej», z čoho roľník vyžiť môže, nikto ani intabulovať ani exekúciu vyvieš nemôhol. Pri konci reči zmienil sa aj o triedovej lotterii (osztály sorsjáték) a poznamenáva, že s jakou nehanebnou bezočivosťou natisávajú istí páni svoje žreby (lósi) obecnstvu. Sebavedomá krajina vraj by neprijala takéto kšefty, tak jako to od-mrštílo s opovržením aj Bavorsko.

Dňa 13-ho Komjáthy s neodvyslej strany vlastenčil v záujme židov. Tento pán o inom nevie hovoriť, jako o soslínení maďarského kmenu. Že Horniaci a Russinci hladom mrú, o to mu jeho hazafické svedomie nerobí žiadne výčitky. V tom istom smysle rečnil aj Kristóffy, ovšem že o volačo rozumnejšie.

Povstal ale potom náš Iudák Fr. Buzáth a poroz-prával o takých veciach, o ktorých by človek sa nič ne-do-zvedel. Týkalo sa to židov a vlády židom služobní-ckej: nuž o takýchto veciach u nás málo kto sa osmeli verejne hovoriť. Buzáth ale kriklavými farbami vyobrazil polozenie Russincov, a dokázal, že vláda pod názvom pomoci išla vlastne ten ubohý Iud kinožif. Rozpovedal že Russinci bývali vždy na opozicionálnych stránkach, vláda ale potrebovala vládných vyslancov ztadiaľ, preto povolila židom vládu podporujúcim všetko, čo sa týmto k pustošeniu Russincov zapáčilo. Jako vláda pomáhala aj teraz Russincom dokazuje to, že vláda vyárendovala pozemok pre Russincov po 1 zl. 80 kr. jedno jutro. Po-zemok prepustila Russincom v prvom roku dľa jakovosti zeme za 8, za 6, za 4 a za 2 zl. jutro. Po roku ale po-výšila poplatky na 8, na 12, ba aj na 20 zl. od jutra! Ďalej udáva p. Buzáth tie trovy, ktoré pod rozličnými titulmi táto štátna pomoc stála. Je toho dohromady 58.870 korún. Medziiným vydalo sa vraj na plat komi-sára 5000 korún, hospodársky kontrolór v Pešti 3100 korún, hospodársky professor 2400 korún, honoráry pri hospodárstve 5000 kor., *kancellárne, poštové trovy a «vše-ličo»* 4000 kor., *na pohostenie ministerského vyslanstva* 2462 kor., *na trovy ministeriumu orby* 1970 korún. — Je to predsa nesmierná nestydatosť a potupa, keď ešte aj tú hroznú psotu použijú páni na to, aby dobré denné

platy a hostiny na farchu štátnej pokladnici vydrif mohli. Ba sa našli na sneme takí liberáli, čo so smiechom škre-čali na Buzátha: «id vraj ty za darmo!» No páni liberáli vy nemusíte nikoho posielaf; p. Buzáth aj bez vášho núkania prechodil na vlastné útraty celý kraj Russincov, aby bol očitým svedkom tej mizerie, ktorej len vy ste príčinou. Žaloval sa Buzáth aj na to, že Iud russinský je veľmi nevzdelaný a zaostalý, žiadal teda, aby vláda ta dobrých učiteľov poslala. — Hľa, hľa! Vždy sme očuli, že u Russincov maďarizácia v štátnych školách tie naj-peknejšie pokroky robí: to je štatistične dokázané. Nuž jestli tie pokroky majú privádzať Iud na žobráciu palicu a k zaostalosti duševnej, vtedy veru na také pokroky nikto nemôže byť pyšný.

Dňa 14-ho marca interpelloval Rakovszky ministra-predseda Szélla o vyšetrovaní v stoličných úradoch v Liptove. Darányi minister orby odpovedal na reči protiv-ných stránok. O týchto rečách prinášame obsirnejšiu zpravu v politických chýroch.

Dňa 16-ho marca rečnili gr. Benyovszky, Bernáth, barón Solymossy, Marjai a náš Iudák Rudolf Páder. Všetci títo páni ablegáti rečnili síce pekne a múdro v záujme chudobného Iudu roľníckeho, len o to najvážnej-šie neopovážil sa žiaden slova prehovorif: o židoch a o židovských krémách. Tieto pichlavé otázky aby vždy len Iudák pretriasal, a to urobil dnes Iudák Páder. Prečítal niektoré čiastky zo zprávy Egánovej. Rozprával jako v noci židia napádajú kňazov, ktorí spolky zakládali, jako museli roľníci domy svoje prenášaf a prestavovaf, ktoré boli v blízkosti skladov spolkových. Strážcov vraj posta-vili pred každý spolkový sklep, a keď predsa volakto tam kupoval volačo, nuž takému nechceli zbožie zomleť (všetky mlyny sú tam v rukách židovských). Chodili vraj židia v deputáciach na všetky strany, a docielili tolko, že potvrdenie spolkových stanov vždy sa len s veľkým na-máhaním docielif mohlo a to veľmi neskoro, že licenc na liehoviny predsa sebe podržali, že predávajú s vitri-olom robenú pálenku atď. Páder hovoril, že muž nie, ale len malý chlapec sa bojí obviňovania z antisemitizmu vtedy, keď ráz vyšudané veci sú strašnou skutočnosťou. O tomto vraj nesmieme k vóli nikomu mlčať, ba aj ná-vrh podal a medziiným i to žiada, aby sa popísalo koľko krčiem na koľko obyvateľov padá; jakého náboženstva sú krčmári, koľko sklepov je, a jaké je náboženstvo skle-párov? Koľko je privandrovaných v posledných 10 ro-koch, a koľko je z nich voličov?

Soznam milodarov na kostol P. Marie na H. Levočskej.

Podáva: Ján Straka.

Z Tulčika (šarišská st.) N. N. 16 kerún; z Košic, Maria Havjar 2 kor.; z Piešťan, Jozef Dobrovolný 2 kor.; Štefan Kropáč 2 kor.; z Hut, Maria Kapitan 4 kor.; z Richvaldu, Michal Smolen 2 kor.; zo Spišskej Teplice, Michal Pizovsky 2 kor.; z Borov, Ján Straka adm. 1 kor.; z Kocuric, Ján Papay 1 kor.; z Hliníka, Štefan Hubač 2 kor.; z Likavky, Jozef Zsák 2 koruny.

Upozornenie.

Dľa §. 145 nového zákona z roku 1899. čl. XV. ústrednie stoličné výbori povinní sú v prvých dňoch mesiaca marca poriadky porobiť, aby popisujúce vyslanstvá práce svoje započali, poľažne aby práce najneskôr do 15. apríla skončili mohli.

V smysle tohoto teda ústrednie stoličné výbori práve *v tieto dni vysielajú popisujúce vyslanstvá*. Popisujúce vyslanstvá ale povinné sú do 15-ho apríla práce svoje dohotoviť.

Upozorňujeme našich prajníkov, aby s bedlivou pozornosťou sprevádzali účinkovanie popisujúcich komisií. Menovite na to nech dajú pozor, zdá-liž čas účinkovania komisií pravidelne *verejnosti oznámený bol*. Nech pozorujú ďalej aj na zákonite v januári ustálený *cen* (daňový kľúč). Lebo každý, kto pod akýmkoľvek menom pozemkovej dane tolko platí, ako zákonitý cen určí, — bez ohľadu na rozsiahlosť a jakosť jeho majetku — má právo volebné. Teda jedno je, či od vinohradu, či od pasienku, či od iného majetku platí daň pozemkovú, jestli jeho daň sa cenou vyrovná, nesmie sa taký práva volebného pozbaviť.

Upozorňujeme et. voličov, aby s daňovou knižičkou hlásili sa pred popisujúcou komisiou. *Toto je najľahší spôsob ubezpečiť si právo volebné*, lebo jaknáhle dokázano je z knižičky daňovej, že daň pozemková sa ustálenému cenou vyrovná, popisujúca komisia patričného hneď zapíše do lajstra voličov. Neskoršie len písomne a pripojením listín (dokumentov) možno právo volebné — ktoré volakomu nepravidelne odobrali — vyhládavať. kdežto teraz aj osobné hlásenie sa dochodí cieľa.

*Ústredná kraj. kancelária strany ľudovej
v Budapešti, VIII., József-körút 35.*

Či katolícky kňaz môže byť antisemita?

(Dokončenie.)

Už ale lígu, sektu zednársku, lože zednárske celého sveta rídia, spravujú, dirigujú židia, vlastne židovstvo je opravdivé zednárstvo, jak to i sami zednári uznávajú. Keď tedy sv. Otec, pápež schvaľuje a potvrdzuje lígu antizednársku a jej pápežské požehnania udeľuje, samo sebou sa rozumie, že tým tiež schvaľuje a potvrdzuje i lígu antisemitickú, tým viac, ponevác semiti — židia — sú vodcovia, sú hlava zednárstva. Major Osman Bey vo svojej výbornej brošúrke: «Eroberung der Welt durch

die Juden», XI. internationale Auflage Bern 1888. p. 18 píše: «Opravdivé zednárstvo je zednárstvo židovské, proti ktorému naše holou hračkou sa stalo.» To isté dosvedčuje i Eduard Drumond vo svojom výbornom spise: «Das verjudete Frankreich.» To tiež i Karol Paasch vo svojom «Talmud — Jude» p. 129. Leipzig 1891: «Ubohé lože, (zednárske) ktoré panovali chcú, a stali sa len prostriedkom ku zveladeniu pánstva Judov. Kresťanské lože sú slepé bábence, bez toho, že by o tom samé vedeli. Lože pracujú len na tom, aby národy pobúrili v záujme židovstva.» A Saldenhofen píše: «Zednári nič nie sú inšie, lež pokútné Agentúri Aliancie israelite.» Nuž a mnohí katolíci, katolícki biskupi a kňazi o tomto všetkom nechcú nič vedieť, nechcú vedieť, že židáci so zednári spolu všemožne na tom pracujú: kresťanstvo, zvlášte ale katolíctvo a vôbec vieru v Boha zničiť; nechcú nič o tom vedieť, jako židia ľud kresťanský i materiálne i morálne i telesne i duševne hubia, kazia, nivočia. Nechcú vedieť, že židia činia základ všetkej mravnej epidemie. Židia sú príčinou všetkej materialnej i morálnej zkazy a záhuby arijských národov kresťanských. Nechcú vedieť tie porekadlá, že «Čo sú húsenice v zahrade, to sú židia v krajine. Čo je myš v pšenici, to je žid v obci. Čo je tehор medzi sliepkami, kurami, to je žid medzi kresťanmi. Čo sú osy v úle medzi včeličkami, to sú židia medzi národami arijskými.» A mnohí biskupi a kňazi schválnu si pred týmto všetkým oči zatvárajú, aby to nevideli; ľud kresťanský, katolícky proti židom nechránia, ba ano židov ešte zastávajú, so židami za jeden remeň fahajú a hovoria: že i židia sú naši bližní, že i židov jako našich bližných máme milovať. Jakí bližní sú nám židia, to som dokázal v článku «Moja tlačová pravota» v Kresťanovi, č. 49. str. 5., 3. dec. 1899. uverejnenom. Ovšem že i židia sú naši bližní, ja ale pravím: Ano i hyeny a šakali sú tiež zvieratá. Kto môžeš rozumieť, rozumej. Kresťanská láska ku bližnému tak ďaleko nesahá, aby som sa ja dal od žida materiálne i morálne hubiť, kaziť, sožierať, aby som si ja dal od žida na moju svätú katolícku vieru, cirkev hany a potupy kydať, ju podryvať a nivočiť. Takúto lásku ku bližnému Boh odo mňa nežiadá, ale ju prisne zakazuje; veď by to nebola kresťanská láska, bol by to tedy hrozný, prisneho trestu Božieho hodný hriech. Preč tedy do horúceho pekla s takouto diabolskou láskou.

Veru, veru jest sa čo obávať, že ľud vediac a vidiac, že ho biskupi a kňazi proti židom nebránia, že nie s ľudom, ale ešte so židami proti ľudu za jeden remeň fahajú; jest sa čoho obávať, že si ľud takých biskupov a kňazov zhnusí, zoškliví a nimi opovrhne, a konečne zhnusí a zoškliví si i tú cirkev, ktorá takýchto biskupov a kňazov chová. Je veru svrchovaný čas, aby biskupi a kňazi túto vec náležite uvážili. Je veru svrchovaný čas, aby všetci biskupi a kňazi zvlášte tu v tomto našom sožidovstvom országu vstúpili do ligy antisemitickej. Je svrchovaný čas, aby každý biskup, každý kňaz bol antisemita, a síce taký antisemita, jako bol nekdy v 18. st. letí sv. Ján Kapistrán, ktorý svojimi protizidovskými

kázňami pol Európy naplnil. Je svrchovaný čas, aby každý biskup, každý kňaz bol taký antisemita ako sv. Bernardino z Feltre, ktorý ani kázať nemôhol, aby zároveň proti židom nemlúvil. A keď mu to na niektorých miestach i cirkevná i svetská vchornosť zakázala, on na to nedbal, ale proti židom na obranu ľudu kresťanského i ďalej kázať neprestal. Tak v Aquilei popúdili židia proti nemu miestodržiteľa tak, že tento mu list poslal (1488.) v ňomž píše: «že kráľ Ferdinand II. neapolský na neho zanevrel, pretože vraj podnecuje, poburuje občanov proti židom.» Sv. Bernardin na to odpovedal: že «zastáva sa vecí chudobných, vecí Božej, že bojuje proti lichve úzere židovskej, preto, že nechápe ako katolícke kniežatá tento národ-židovský-zločinný, kresťanom na najvyšš nepriateľský, Bohu i ľudu protivný podporovať môžu.» — Keby sv. Bernardin dnes z hrobu vstal a videl, ako temer všetky kniežatá — vyjmúc jeho Veličenstvo rusk. Cára — sú filosemiti, intimní priatelia židov, ako židov podporujú, protepujú, čo by asi rieknul?

Prišiel sv. Bernardin do Benátok, tam ho ale čakal list, ktorým sa mu proti židom kázať zakazuje, pretože, obávajúc sa povstania ľudu. Odstúpil teda ihneď ďalej, bol však od ľudu nazpät' uvedený, a potom kázal, ale o židoch sa ani nezmeňoval, kázal len o zákonoch kanonických, cirkevných proti lichve, úzere židovskej a proti dôvernému obcovaniu so židami. Židia skrípali zubami, predsa však založená bola kresťanská sporiteľňa. V Cremona poukázali mu na zákaz benátsky, aby proti židom nekázal. Sv. Bernardin obchádzajúc vyjadril svoje poľutovanie «že serenissima republika židom tak nadržuje, že ani slovo Božie ku ochrane kresťanov, jejichž majetok židia stravujú, slobodne hlásano byť nemôže.» — Jaké asi poľutovanie by teraz sv. Bernardin vyslovil nad vládami európejskými, menovite ale nad vládou maďarskou v Budapešti a nad vládou nemeckou vo Viedni, kdežto i jedna i druhá je najväčším priaznivcom národa židovského, ako by boly mäsom z jeho mäsa, kosťou z jeho kosti?!

V Benátkach domôhli sa židia ediktu, (rozkazu), ktorý zakazoval im, škodiť; na základe toho zakázal Vikár biskupa veronského roku 1494. sv. Bernardinovi kázať, i odišiel sv. Bernardin preč, Veronský ale taký poplach spôsobil, že sv. Bernardin musel byť nazpät' uvedený a kázať proti židom. Roku 1487 po svojom vyhnaní z Florencie, smel v Cremona kázať a tu tázaný bol, prečo neustále proti židom káže, odpovedal medzi iným i tieto všetkého povšimnutia hodné slová: «kážem i preto, že cirkevné zákony zakazujú dôverný styk, dôverné obcovania so židami, užívania jejich lekárov a navštevovania jejich hostíncov. A predsa pohľadte na žida Leva (Lövy), strojí svojemu synovi svaťbu, a mnohí súčasťujú sa jeho tabule a plesu, nemocní ale posielajú pre židovských lekárov. Jak môžem k tomu mlčať? Jak môžem pravdu hlásať a nevšimáť si hriechu proti Bohu, hriechu proti cirkevným zákonom? V lichve, úzerníctve židia tak pokročili, že chudobných temer udavujú, a ja, ktorý z chleba chudobných pojedám, mal by som jako

nemý pes mlčať na tomto mieste pravdy! Psi privolávajú štekotom tých, ktorí ich krmia, a ja, ktorý z chleba chudobných pojedávam, mal by som mlčať, vidiac olupovania jejich? Psi štekajú po svojom pánovi, a ja nemal by som volať po Kristovi?» Takto odpovedal svätý Bernardin. Kiež by si tieto slová sv. Bernardina všetci biskupi a kňazi dobre povšimli! Ale bohužiaľ, koľko je takých katol. kňazov, ktorí sú so židami intimní kamaráti, pajtáši, ktorí židovské hostince často navštevujú, so židami si na pohárky štrngajú, popíjajú, na židovských kóšer-pokrmoch a nápojoch si pochutnávajú, so židami sa kartujú, židovkám ruky bozkávajú *) atď., ľudu veriacému s tým veľké pohoršenie dávajú, stav kňazský hrozne zneuctujú. Môhol by som to i príkladami potvrdiť, lebo znám takých kňazov, avšak «*exempla sunt odiosa!*» Takíto kňazi, takíto hnusní židovskí otroci ovšem nevšímajú si hriechu proti Bohu, hriechu proti zákonom cirkevným. Takíto kňazi musia mlčať, a mlčia «jako psi nemí, ktorí nevedia štekať.»

O sv. Bernardine! O sv. Bernardine! Keď by si tak dnes z hrobu povstal a prišiel by si sem ku nám do tohoto nášho sožidovsteleného orságu a videl by si, čo sa tu deje, videl by si jaké tu úzerníctvá židia sprevádzajú a jako chudobných a vôbec ľud kresťanský udavujú, na žobračku palicu, na mizinu, na vnivoč privádzajú, pekelným jedom, pálenkou otravujú, i materiálne i morálne na tele i na duši hubia, kazia, sožierajú, do časnej i do večnej zkazy a záhuby vrhajú; a zároveň by si videl, jako mnohí katol. kňazi, ktorí chlieb chudobných jedia, nielen že mlčia jako psi nemí na mieste pravdy, ale ešte i so židákami za jeden remeň fahajú, so židákami na zkaze a na záhube jak materiálnej tak morálnej kresťanského ľudu, národa pracujú; isto iste, že by si, vidiac toto všetko, rukami sprasknúť, zalomil a žalostne zaplakal! Sv. Bernardin pravi: «Psi privolávajú štekotom tých ktorí ich krmia, a ja, ktorý z chleba chudobných pojedávam, mal by som mlčať, vidiac olupovania jejich? Psi štekajú po svojom pánovi, a ja nemal by som volať po Kristu?» — Nuž, keď psi privolávajú štekotom tých, ktorí ich krmia, katolícki biskupi a kňazi, ktorí z chleba chudobných pojedajú, mali by mlčať, vidiac olupovanie jejich skrze židov? Keď psi štekajú po svojom pánovi, katolícki biskupi a kňazi nemali by volať po Kristu? Odstúp to! Hor sa tedy všetci katol. biskupi a kňazi do ligy antisemitickej, buďme horliví antisemiti takí, jako boli sv. Ján Kapistrán, sv. Bernardin z Feltre a mnohí iní. Za svätú, svedomitú povinnosť si to pokladajme byť s telom i s dušou horlivými antisemitami, majme na pamäti slová, ktoré píše slovutný, výtečný katol. kňaz dr. Jozef Deckert: «Získa si veľkú zásluhu nielen o svoj ľud, ale aj o svoju cirkev. Filosemitický klerus bol by zradectvom ľudu a cirkve. Priateľ židov, nepriateľ cirkve a kresťanského ľudu.» A slová výtečného, slovutného muža baróna Vogelsang: «Antisemitov potrebujeme absolútne ku vzkrieseniu a znovu pokresťaneniu spoloč-

*) Žeby mnohí bozkávali ruky židovkám, nevieme: len o Rossivalovi to písali raz noviny.

stva. Pohyb antisemitický je pohyb prozreateľný. Antisemitov jako nekresťanských vykričať je dačo ľahkého, ale je nespravodlivé.»

Židia tvoria ligu antikresťanskú, my kresťania tvoríme ligu antižidovskú, to j. antisemitickú. — Ja sa tu verejne a slávne osvedčujem, že za príkladom sv. Bernardina s telom i s dušou som a zostanem až do posledného dýchnutia mojego antisemitom.

Ondrej Rojko, vyslúžilý farár.

BESEDNICA.

Protiva.

Slnko svieti, nebo čisté,
v duši mojej mrákava;
chmurná myseľ, trudy hmlisté —
ó, nešťastná húlava!

Čos' priniesla mi neresti,
srdca horkosť, strasti hoj?
Ó, ký tvor mi radosť zvestí,
kto dá techy, Bože môj?

Bár by obzor zostal hmlistý,
nebe kryla mrákava!
Bár by vo mne cit dllel čistý,
v nádrach zkrsla jasňava!

Dlhomír Polský.

Rozválaný hrad.

Darmo si sa ta pozdvihnúl
Na tie skaly vysoké
A panovanie rozvinúl
Na okolie široké:
Aj tam fa zub času našiel
Predsa hradu prepevný,
Slávy tvojej lesk už zašiel,
Celý stojíš zmenený. —
Zôkol-vôkol opevnený
Kamennými hradbami,
Starostlivo ozbrojený
Vojanskými strážami,
Slávou, mocou si sa pýšil,
Všetko sa ti korilo:
A predsa fa ktosi znížil,
Voľačo ti škodilo.
Však na teba v časy dávne
Ludia s bážňou zierali,
V lône tvojom plesy samé,
Hostiny sa striedaly:

Včul sa nikto fa nebojí,
Tak sa premenil tvôj svet,
Nikto o teba nestojí,
Plesov, hostín v tebe niet.
Volakedy si sa blýskal
V nádhere a slavnosťách,
Šťastím opojený výskal
V slastiplných radosťách:
Včul len v rozvalinách trúchliš,
Zialíš za minúlostou,
Vzdycháš a bôlne sa trúdiš
Obklúčený žalostou. —
— Ale nestoň, uspokoj sa!
Veď náš osud taký je:
Čo sa pozdvihlo, zas klesá
A čo kvitlo, to zhnije.
Aj mňa tiež ovieva vzduch,
Vzduch pominutelnosti,
Jednúc opustí aj môj duch
Pribytok tej časnosti:
A vtedy aj ja tak zvädnem
Hroznou smrťou zronený,
Podobne jako ty padnem
A budem tiež zborený.
Len dotiaľ nech stojím pevný
V čnosti a v dobrom stále,
Jako tys' stál ohrnený
Na žulovej tej skale;
Len dotiaľ nech mám dobrú stráž
Proti všem nepriateľom
Dotiaľ nech cítim v srdci strach
Hrešif v živote celom!
Lebo iné je určenie
Moje, hradu, jak tys' mal:
Ty upadneš v znivočenie,
Aby si viac nepovstal,
Ale ja som povolaný
K tomu, bych v tej zemskosti
Telom-dušou bol oddaný
Bohu v plnej vernosti.
A za túto moju vernosť
Boh dobrý ma pozdvihne
Ta, kde stojí blahá večnosť:
Tá sa nikdy nemine.

K.

Z prírodopisu l'udu ženského, dva hlavné odseky.

(Dokončenie.)

Ženy pre dom.

Táto sorta žien u manželov je veľmi obľúbená a predo všetkým patri sem: 1. dobrá kuchárka. Táto žena nielen mužovi panskému je príjemná pre jeho žalúdok, ona je v rešpekte aj u sedliaka a u remeselníka; dobrú kucharku nie len v hostincoch ale aj vo farách vedia oceniť. Keď ty prídeš ukonaný z poľných prác, alebo z tvojej remeselníckej dielne domov a tvoj žalúdok mrmle a pýta svojú vec, a potom ti donesú v mysli glocky a

jedlo, čo by snád aj ošipané sebe najprv rozmyslelo, či ho môže zjesť, a ty si to neni v stave chutno užif a zostaneš radšej hladný, a ideš radšej do krémy voľačo vypif; pravda si nad tým mrzutý, že tebe to žena nevie na poriadok spravif, aby si to chutno zjedol? Žiadáš aj ty, aby žena bola dobrou kucharkou, len tak máš prijemný život. — Takú, ktorá z daru božieho nevie poriadny pokrm spravif a len ho zahlaní a na zázrak sveta ubrízga, neber si za ženu, jak nechceš «tabl de hot» spoločne s ošipánymi obedovávať! — Dobrá kuchárka najväčšiu čiastku dňa sa pohybuje v kuchini, v špajzy, a v komorách — a keď výde von, vtedy prehliadá trhy kde ona s ostrým zrakom a s rozumnou rukou čo najlepšie vyberie, už či je to voľačo z hydu, či ovocie alebo zelené veci, a či iné potravné články. Jej účinkovanie najvyšší vrcholec dosiahne v jaseňi, kde sa má dom ako nejaký «festúnek» na pol roka z proviantom zaopatrif, tak že hladu sa obávať neni čo.

Ona ľubi aj hosfov povolávať, aby so svojim talentom a vtípom sa preukazovať mōhla. Ona zväčša zamúčená, s vyhrnutými rukávami, a ozdobená s odznakmi svojej hodnosti ako: s varečkou, s celou viazaničkou kľúčov a kľúčikov, a s kuchynskou zásterkou, s rozpálenými líčkami pred svojim milým ohniskom a šparhertom úrad svoj zastupuje a koná.

Jako hosť je ona strach ostatným ženám, lebo jej fajnový a rozumný chutník najmenšiu chybu najde v jedle. Jej celá reč sa točí a obracia len o príprave všeliakých jiedel, o zlých vlastnostiach slúžiek a o drahotě trhových potravných článkov. — Vzdor svojej jednostrannosti je ona od iných žien veľmi rešpektovaná a vážená. Ba aj ducha najplnší mužovia jej cenu si vedia vážiť aj vtedy, keď by jej aj krása chýbala. — Sorta táto je vôbec všetkým manželom vítaná! Keď ona z najjednoduchšieho potravného článku vie chutné človekovi primerané zdravé jedlo vyhotovif; kolký nepokoj, zvada a škoda v dome keď žena vareniu sa toľko rozumie, ako hus ku pivu!

2. Fanatikerka čistoty je druhá žena pre dom. Táto v čistote besná sorta ženská je trochu neprijemná, lebo ona ustavičný nepokoj drží v dome. Následkom jej besnoty v čistení, v usporiadaní, v oprášovaní, v umývaní a v drhnutí, slúžky málo vydržia u nej vo službe. Ne-prejde toho dňa, v ktorom by sa neusporiadovalo, od gruntu nečistilo, a prevrati v dome neboli. Portviše, metly, krydlá, prachové handry, klopačky na prach, vechťe vždy ako živé sa pohybujú a pracujú. Takéto ženy tyranizujú celý dom. Slúžky si ani oddýchnuť nemōžu pre ustavičné čistenie, prášenie, umývanie. Manžel v izbe nesmie fajčif, lebo by forhangy očernely a sa zakadily, ani sesmie v izbe niččo ležať nechať, ku pr. fajku, kabát na posteli a beda mužovi, keď čistú dlážku zamaže, na ktorej každá škvrna o pomstvu do neba volá. Deti nesmia žiadnej slobody užif, ktorá by nejaký neporiadok spôsobil mōhla. S čistením a oprášovaním sú tu nikdy neni hotoví — izby a okná pootvárané, forhangy vytiahnuté tak, že všade ohromno fahá povetrie. Bárs jak

pekné je takéto náruživé namáhanie poriadok a čistotu udržať, tak ono často vyženie manžela do hostincea, kde si môže zafajčif, ba sebe aj nohy na stoličku vyložif a komotizovať bez toho, že by naňho špatným okom pozierali ako by sa jemu toho doma ušlo.

No pre nás sedliakov na dedine takéto besnota za čistotou neni docela ani len s polovičky potrebná, na to ani času toľko neni, ani toľkého zbytočného náradia! Pavučiny sú ale potrebné pre tie húfy múch, ktoré sedliacke domy obľubujú; aspoň pavúk čistí dom od hmyzu tohoto; sedliak bez muchy i tak nemōže byť, lebo kde je mlieko, kravy a pokrmu na zbyť po stoloch, po oknách, tam sú aj muchy, nie ako v meste, kde všetko vymerané je, tam mucha sa neobživí, ba keď sa aj ukáže, hned poľovku držia na ňu aj traja.

Ale predsa ja tebe jednu radu dám, a ty ju zase daj tvojej manželke!

Nikto sa toľko muchačincov nenajie, ako práve sedliak! On sa nebráni proti húfom múch, on ich na tisíce trpí v izbe, a mucha je svinské zviera, ona sadne na lajno, na sopel, na zelené chráky čo suchotári povypľujú, sadne a habre sa na skapaline, aj mrtvému do očí a do nosa nakúka a keď si dobre ryľko svoje a čižmy na svojích nohách na tých veciach zababrala, potom ide tebe do jiedla, na riady, na lyžičky a to ti všetko zababre, zahnuší a sa ti ešte na to aj vyklebetý a ti to všetko do úst dáš a s tým jies! Povedz tvojej žene, že aby lyžičky vždy mala schované alebo prikrite pred muchami, misky, tanierky, hrnce nemala na parádu vystavené ale schované; tisíc a tisíce múch zanečistí kraje misy a hrncov, a v tom sa varí a jie, a ohromná zásoba nečistoty od múch nadonášaná ide do žalúdka, a odtiaľ do krvi: z naplútia nemocného človeka, vypľutý chrák muchy obsadnú a na svoje čižmy ponatierajú, a s takými čižmami špinavými povlacia sa ti po jiedlách, po riadoch a újde sa z toho chráku a slýň chorého aj tebe do krvi a do pľúc, a už si trochu náchylný ku suchej nemoci a už aj kašeš; nuž muchy ti zaštepia tú nemoc do pľúc a odpapreš zo sveta. *) — Kúp si v lete na muchy otrovu, a nenechaj svojich nemocných od ných trápiť, a nečistotu na jedle a na tanieroch robif; kolkorazy som videl na chlebe päť-šesť regimentov múch sedieť, alebo obzierať a naň sa ešte aj vynečistif, a prišiel gazda vzal chlieb a celá mrákava múch z chleba odletela, a on si zato chutno odkrojil z chleba a jedol, ako by nie muchačincami ale lekvárom bol natretý! Dobrý hapetik!

Vidiš, to je nedbanlivosť gazdinej; v dome máš staré plachty, staré duchnisko, vyper to a prikri si tie veci ktoré ku jedeniu potrebuješ, alebo kúp prázdnu kistňu, keď nemáš ako páni kredenca, postav kistňu tú a pribi naňu plátno miesto forhanga a polož si tvoje veci tam, a budú ukrité pred svinskými muchami, a vtedy nenajdeš v polievke hlavy z múch, ani v kapuste rebrá

*) Tu sa mi p. pôvodca ráčil zamiešať do môjho remesla. Nakazenie stáva sa zriedka prostredníctvom žalúdka; najviac skrz oddychovanie a ešte viac skrz bezprostredné vniknutie do krvi. (ku pr. keď sa porežeme) môže nákazlivá materia škodiť.

a chrbtové kosti mušacie, ani v slizoch šunky, dúčele a nohy z múch.

Jak mňa neposlúchneš, tak pre mňa jedz nečistotu a sople od múch nadonášané; ale ja k tebe potom na hostinu nejdem, aj tvojho kmotra ešte odhovorím, aby k tebe išiel na krštenie, sprav si ako chceš!

(Dokončenie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Púť do Rímu. Z príležitosti 900-ročnej pamiatky založenie rim.-katolíckej cirkve v Uhorsku pod vedením knieža-primaša kardinála Vaszaryho a biskupského sboru sriadený prôvod dňa 24. apríla ráno o 8. hodine 32 min. pohne sa z Budapešti, z budínskeho nádražia južnej železničnej spoločnosti. Pútnici obídu more a len po železnici cestujú do Rímu. Pobyt v Ríme určený je na päť dní. čo i cestu rátajúc, jednu osobu bude stať na I. triede 260, II. triede 192 a III. triede 120 korún. Kto sa za desať dní chce pobaviť v Ríme, ten platí v I. triede 340, II. 252 a na III. triede 140 korún. Všetky záležitosti púte vedie a obstaráva jedon biskupským sborom poverený a splnomocnený výbor v Budapešti, jehož adresa je: Magyar katolikusok római zarándoklatát vezető bizottság. Budapest, I. ker. Krisztinavárosi plebánia. Kto sa chce zúčastniť na púte, tu sa má hlásiť do 10. apríla a tu dostať i potrebný vývod. Na čele výšspomenutého výboru stojí Gustáv König, dvorný kaplán pápeža Leva XIII. ktorý už i odcestoval do Rímu, aby vo Vatikáne oznámil príchod púti a porobil potrebné kroky o slávnostné prijatie uhorských katolíkov. Členovia prôvodu ostatne môžu si obzrieť i povestné miesta neapolského zálivu (Capri, Sorrento, Pompeji), jako i iné chýrne mestá Italie, keď doplatia nepatrný obnos, o potrebných vodičov všade bude postarané. — V Ríme krem Königa aj biskup Franknói pracuje na tom, aby sa púť uhorských katolíkov v každom ohľade pekne zdaril. Výšspomenutá kancelária výboru ostatne každému a na každú otázku ochotne a bezplatne posluží vývodom, kto sa na ňu či listovne či ústne obráti.

Vol'by v Trnave. Na poslednom válnom shromaždení mesta Trnavy pod predsedníctvom Bartolomeja Klempu, podžupana prešporskej stolice, odbývala volba niektorých mestských úradníkov, ktorým lehota bola vypršala. Jako nám pišu, za mestského radcu zvolený bol Anton Moravek, za pokladníka bývalý kontrollór Štefan Uhlik, za kontrollóra Jozef Koszky, bývalý účtovník, za účtovníka zvolili notára Alajosa Šlachtu, za podnotára Eleméra Kanovícha a za policajného osnovníka Edmunda Dolnaya, doterajšieho policajného kapitána teraz vo veľkú obec pretvoreného mesta Šamorína.

Bieda v Báčke. Uradne oznamujú z Báčky, že tam stá a stá rodín zápasia s biedou a nedostatkom; sú to zväčša rodiny poľných robotníkov. V Topole je 450, na Čiernom Vrchu 510, v Baji 891, v Bajši 316 a v Sv. Ivane 143 robotníkov bez práce.

I Maďari sa sťahujú. Z Dunaföldváru (tolnanská stolica) odobralo sa sedem maďarských rodín do Kanady. Popredali všetky nepohuteľnosti, sobrali ženy i deti a opustili vlasť túto veľmi drahú, kde žiť i mŕeť treba.

Veliká krádež zlata. Sensačný chýr dochádza z Liptova: Do Veľkého Bobrovca tieto dni prišli dvaja americkí tajní policajti, aby vystopovali tamojšieho koňokupca Štefana Zajáca, ktorý v Amerike v jednej zlatej hute ukradnul zlata v hodnote jedného miliona dollarov a potom bez stopy zmiznul. Štefan Zajác do r. 1892. býval vo svojom rodisku, vo Veľkom Bobrovci, kde s rôznym tovarom kupčil, ale vyšiel na mizinu. Vysťahoval sa do Ameriky a dostal sa do New-yorkskej Balbachovej zlatej huty za robotníka. Zajác bol zamestnaný v tom oddiele, kde sa zlato leje a za krátky čas tak sa vyznal vo všetkom, že sa naňho spoľahli a dôverovali mu; túto dôveru využítkoval Zajác ku špatnému činu: prísny dozor tak obišiel, že pod zámienkou, že naružive obľubuje čiernu kávu, prosil o dovolenie, aby si mohol do lejárne nosiť čiernu kávu, a keď mu to dovolili v jednej čiernej sklenici vždy si priniesol kávy a pri robote upíjal si z malej čaši, pričom skoro každý deň veľmi prefikánym spôsobom ukradnul trochu liateho zlata a vliol ho do čiernej kávovej sklenice. Bol opatrný, naraz len málo kradnul a nikto nezbadal krádež. Kolko ráz stalo sa, že svojho dozorecu ponuknul čiernou kávou a tento ani netušil, že na spodku sklenice, z ktorej mu Zajác kávy nalial do šialky, nachádza sa ukradnuté zlato. Konečne raz všetko vyšlo na javo. Čierna fľaška dotiaľ chodila na zlatú studňu, až sa zabila a sused Zajácov prekvapený zbadal, že sklenica skrývala nielen kávu, ale i zlato. Prilapený Zajác musel svojmu súdruhovi všetko vyzradiť a potom už spolu kradli. No Zajác nedôveroval svojmu kompanistovi a bojac sa, že ich dolapia — ušiel. Jeho súdruh i ďalej kradnul zlato, ale tak nápadne, že ho konečne dolapili; na základe soznania dolapeného robotníka polícia dozvedela sa i o krádežach páchaných lip-tovským Zajácom, ktorý so svojím súdruhom asi o jedon milión dollarov zlata oškodil americký ústav. — Noviny pišu, že ho v Poprad Felke chytili.

Reiffeisenov úverkový spolok na Čaci účinkovania svojho skončil prvý rok. 14. tisíc korún po desiatniku sobraf je práca veľiká, ale to povedomie, že utiekajúci sa k spolku o požičku o 280 zl. t. j. o 560 korún platili menší interes, ako by boli v inom požičnom ústave platili — je isto sladké povedomie pre tých, ktorí účinkujú celkom zdarma pri tomto spolku. A k tomu pridajme, že kolko z tých desiatnikov bolo by bývalo prepité! — Takýto spolok je jediná pomoc pre náš ľud. Nasledujme príklad p. Bratov na Čaci v každej dedinke! Nekričme, neponosujme sa ustavične, ale raz začnime si už pomáhať! Čačanský úverkový spolok účastinárov má na Čaci

900; ostatní sa rozdelia medzi Žilinou, Krasnom, Oščadnicou, Čiernom, Skalitem a Staškovom.

Zdravotný stav rožného dobytku na Horniakoch. Minister orby úradne oznamuje, že v stoliciach Trenčín, Orava, Liptov a Turiec už od mesiacov neudal sa prípad dobytčej nemoce. V nitrianskej stolici v okrese myjavskom, piešťanskom a novo-zámockom ochorelo po jednej krave na slezinovú chorobu.

752.000 korún za koňa V Londýne na verejnej licitácii predávali žrebca Flying Foú a kúpil ho parížsky dočochovateľ koní mrs. Blanc za 37.600 funtov šterlingov. Najvyššiu cenu za koňa platili asi pred 10. rokmi. Vtedy kúpili do Ameriky žrebca Ormonde za 30.000 funtov šterlingov. Ormonde bol dosiaľ jediný žrebec, ktorého ani raz žiadna iná paripa nepredbehla pri dostihoch.

Tauglich! V Bihar-Torde bola assentírka. Pred komisiou stál jedon udatný, svalovitý sedliacký mládenec, ktorého si vojanský lekár s veľkou úľubou obzeral a potom riekol: «Tauglich!» Na čo mládenec s výkrikom: «Jaj Bože som tauglich!» mŕtvý klesnul na zem. Lekári zistili že nešťastný šuhaj od ľaku utrpel porážku srdca.

Jed v pavučine. Istý hospodár v obci Fischau v Sliezske sa porezal. Na zastavenie krve dal si na ranu pavučinu. Na tretí deň zapuchla mu ruka a zomrel v strašných boľastiach. Lekár konštatoval otrávenie krve pavučinou.

Chceli do Transválu. Veliký anglický parník «Glenmorven» ktorý vyše 600 uhorských koňov vezie do Južnej Afriky, 10. t. m. zanechal fumánsky prístav. Keď anglická loď už na dve míle bola od prístavu, tu zbadali že na lodi skryto sa päť mladých ľudí, ktorí takýmto spôsobom chceli sa dostať do Transválu. U mladých cestovateľov nenašli žiadnych legitimačných listín a preto loď musela sa vrátiť do Fiume, kde potom kapitán odovzdal mladíkov policii. Za dobrodružstvami túžiaca spoločnosť sišla sa z rozličných strán našej monarchie. Bol medzi nimi aj jedon Uhor, istý Hamza, ďalej Ján Dolešan z Moravy, Heinrich Fiala z Viedne, Franc Bačis z Fiume a Eugen Konkovič zo Záhrebu.

Generál Lukáč Botha je Horvat. Z Južnej Afriky nedávno došlé telegrammy oznamovali, že búrskeho generála Lukáča Bothu, ktorý pri Špionskope tak špatne nabil Angličanov, predseda Transválu, Pavel Krüger vymenoval za hlavného veliteľa natalských Búrov. Jako teraz viedeňské «Armee-Zeitung» píšu, generál Botha je rodom Horvat a narodil sa v Grdjevaci neďaleko Belovaru. Jako graničiar vstúpil do našej armády, kde v 69. pešom pluku slúžil jako poručík. V osemdesiatych rokoch však pre neprajné majetkové pomery vystúpil z armády

a vystahoval sa do Transválu, kde sa teraz jako generál na natalskom bojišti veľmi vyznačil.

K čomu je nedel'a? Pred niekoľko rokami istý okresný hajtman mal čosi pokonávať v jednej obci okresu Sterzing (v Tyrolsku). Aby dostal mužov do hromady tým snadnejšie, vyvolil k tomu nedel'fu. Keď prišiel ta, práve sozváňali na farské služby Božie. Zabočil do jedného hostinca, aby sa medzitým občerstvil; ale hostinský stál už s kľúčami pred dverami zatvorenými a hovoril: «Milostpane, ráčte odpustiť, ja obyčajne pri sozváňaní zatváram dvere, a tiež dnes nemôžem učiniť výnimku.» Tak rázne slovo dobre účinkovalo na hajtmana, a s hostinským i on šiel do kostola. Kiežby sa čo podobného dialo i u nás!

Život v Japonsku je náramne lacný. Štatistický sborník japonský sdeľuje, že život zámožných ľudí stojí ročne 61 yenov (asi 85 zl.), život «prostredného» človeka 42 yenov (asi 60 zl.) a chudobného 29 yenov (asi 40 zl.). Preto je tam aj lacná práca, a tak aj priemyslové výrobky, následkom čoho už dnes veľmi cíti sa konkurencia japonského priemyslu.

Židia utekajú z Transválu, kde jako známo zúri vojna medzi Angličanmi a Búrmí. Na nádražie v Schneidemühle prijachaly 14. m. m. tri vagóny nabité židmi, utekajúcimi z Transválska domov do Ruska. Až bude po vojne, iste zase vrátia sa kšeftovať do zletého kraja t. j. Transválu.

*

Mäsiar sa hľadá. Stupavský rim. katol. občiansky kruh hľadá pre svoju jatku statočného mäsiara, ktorý by i hovädá na mäso kupoval. Žiada sa kaucia. Nastúpiť má 1. mája 1900. — Prihlasy s patričnými vysvedčeniami a označením majetku treba do 28. marca 1900 na «Katoľický Kruh» do Stupavi zaslať.

*

Zázračná moc elektriky. Nasledujúce osvedčenie máme po ruke: Pánu Albertovi Müller! Moja dcéra, ktorá na padúcu nemoc vysoko postúpenú trpela a na vzdor všetkým lekárskeým prostriedkom od tejto strašnej nemoci oslobodiť sa nemohla, poďakuje svoje vylečenie sa jedine len vášmu dvojnásobnému elektro-magnetickému križu Nr. 86.967, po upotrebení ktorého na vidom očí svoje predošlé sily nazpät obsiahla. S výrazom najhlbšej povďaky značím sa s úctou S. Graf, v Battýanfalve. Preto môže sa dvojnásobný elektro-magnetický križ Nr. 86.968, ktorý u Alberta Müllera, 5. okres, Kálmán-ulica 19/D je dostať — všetkým tým odporúčať, ktorí na padúcu nemoc, lámku, lúpanie, záduch, hučanie uší, ďalej na všeobenú slabosť trpia.

Jako najlacnejší a dôvery najhodnejší **PRAMENŤ PRE ZAKÚPENIE SEMIAČKA** odporúčame **EDVARDA MAUTHNER-a** kupecký obchod semiačka c. a kr. dv. dodavateľa v Budapešti VI., Andrassy-ut 23.

DOMÁCI LEKÁR.

Suchotiny.

Nedávno som písal o jednom mladíkovi, ktorý mi bol v liste opísal svoju chorobu, a vtedy v domácom lekárovi žiadal som odpoveď na isté otázky. Túto odpoveď som od neho obdržal, a na základe tej odporúčam mladíkovi, aby s pozornosťou čítal tieto riadky, lebo jeho nemoc zdá sa sa byť: náklonnosť ku suchotinám.

U mladých ľudí často sa to stáva, že nenadále zjavi sa u nich podvečer akási tajná zima, akýsi tajný mráz ich prechádza, a to každý deň, akonáhle slnko svoje poslednie papršky povzťahuje a sa utiahne práve tak, ako stará baba fliarka svoj «parašir» s nevolou vzťahuje, keď žiadneho gšeftu niet. — Po tej tajnej zime po všetkých údoch prechodiacej o 2 asi hodiny zase rozchádza sa v tele akási teplota, a vtedy badať že sa patričnému oči blístia, ba aj líce sa mu pekne na červeno rozpáli. Ráno keď vstáva necíti obyčajne nič, len má od potu krk, prsia a chrbát mokrý a trochu hlava bolí, a nevie ani sám čo mu schádza, len by sa na všetko ľúbil hnevať, ba sa aj chytro povadí. O niekoľko dní začne trochu pokašľávať a niekedy aj krv vykašle. Bolášť velikú nemá, kedy-tedy ho trochu štuchne pod rebrami alebo v chrbte: to je všetko. Potom pomaly prestáva chutno jesť, aj nočný odpočinok nemá stály a pokojný. Telo mu chradne a pomaly tráfi sa, sily telesné ho opúšťajú, keď by trochu ponáhal, nedá mu dýchať a hneď je všetek mokrý — a to isté badá aj vtedy keď by dačo pracovať chcel. Potom kam dial viac pokašľáva, z potajomnej zimnice vyvinie sa poriadna hodonka, ktorá chorého už aj náležite vytrasie, až konečne znivočí mladé telo k nepoznaniu a položí ho na posteľ z ktorej viac ani nevstane.

Toto je riadny priebeh suchotín. Avšak suchotiny môžu so všeliakých príčin povstať, a chorí majú tiež tie najrôznejšie prírody: dľa tohoto teda aj celý priebeh suchotín sa ináč a ináč javí. Iba dve veci sú pri všetkých suchotinách stále, a ako také dosť isté znaky prítomnosti suchotín, a to sú: každodenná tajná zima podvečer, a ranný pot na prsiach, chrbáte a na krku. K týmto znakom ešte môžeme pridať aj tretí, ktorý riadne sa tiež javí pri suchotinách: zobudenie sa v každú noc po pol noci od 1. hodiny do asi 3-jej a pritom dráždenie ku kašlu.

Príčiny suchotín ako som povedal môžu byť rozličné, a dľa týchto aj samá nemoc ináč a ináč sa vyvinuje. Príčiny tie môžu byť 1. tuberkule, 2. pluvanie krve čistej, 3. hynutie štiav (suchotiny v úzkom smysle slova), 4. takzvaná cukrová nemoc, 5. soschnutie ľadvín a žalúdka, 6. soschnutie čriev a žalúdka, a konečne môže byť príčinou suchotín aj zdľhavá asthma (záduch).

Z týchto príčin 1-vá a 3-tia sú najobyčajnejšie a najnebezpečnejšie, a preto my zvláštnu pozornosť v týchto riadkoch len tým suchotinám venovať budeme, ktoré základ svoj v oných dvoch príčinách majú.

Pospolitý ľud zvykol pľúca, ako nejaký mech považovať, ktorý jako na pr. kováčsky, cigánsky lebo orga-

nový sa rozťahuje, napína a zase paru (vlastne vzduch) stláča a von zo seba tisne. Má-li pán organista dobrý mech pri svojom organe, vtedy si môže po vôli zaorganovať, pri zlom ale mechu potí sa kostolník, lebo zvonár, alebo iný kto mechy ťahá ako konisko, a pán organista predsa netrpezlivo búcha s opatkom do organa lebo do rebier mech ťahajúcemu.

Nuž pľúca človeka skutočne podobajú sa takému mechu na toľko, že mimovoľne vťahujeme do nich povetrie a vydýcháme zase von. Rozdiel hlavný ale je to, že povetrie ktoré sme do seba vťahli nevyhodí viac také ako bolo: ono sa v pľúcach trochu pomotá, a pľúca pekne porozoberajú (jestli sú pľúca dobré) to čo sa im z povetria ľúbi, a z krvi v pľúcach kolujúcej zase tie pary, ktoré sa im neľúbia vytiskajú tieto von. A táto neunavná práca pľúc je tak vážna a potrebná, že bez nej nikdy byť nemôže telo ľudské. Bez dýchania ani kúpajúci alebo topiaci sa pod vodou, ani vysiaci na žinke šibeničnej na suchu v povetří len niekoľko menšín (minút) môže vydržať — ďalšie pokračovanie v takomto dobrovolnom alebo mimovoľnom cvičení musí každý oplatiť životom.

Už aj z tohoto možno posúdiť, že veru každá taká nemoc, ktorá pľúca v jejich práce prekáža, musí sa vždy za nebezpečnú smrteľnú porátať.

Suchotiny, ináč suchá nemoc pľúcová môže sa zdediť a môže si ju človek aj sám skrze neopatrnosť pritiahnúť. Zdedenú nemoc suchotín vyľiečiť patrí medzi tie najzriedkavejšie zázraky. Lekári a nelekári sprobavali všeliaké prostriedky, ale po dnes deň nepozná ešte nikto žiadneho istého lieku proti tej nemoci. Nadovšetko ale nebezpečná je zdedená nemoc táto, jestli ju od vlastnej matky zdedil volakto. Nesmierne mnoho pádov bolo už, že deti takej matky, ktorá na suchotiny zomrela, pozdávajú sa zdravé byť, ale od 15—16-ho roku začnú jeden za druhým vadnúť a pomrú obyčajne ešte pred dvadsiatym rokom alebo nezadlho po ňom. A toto musíme za celkom prirodzené nachádzať. Ktorý hospodár mliekve, slabé zrno upotrebí ku sejbe, môže byť istý o tom, že aj dorastené zbožie nevyrovná sa tomu, ktoré základ životný svoj so zdravého zrna vzalo. So zdravého života-schopného zrna môže síce vyklieť slabé, ale so slabého zrna len vo veľmi zriedkavých pádoch narastie čo len obstojná plodina. Tak práve môžeme tvrdiť že silní, zdraví rodičia môžu síce mať aj slabé deti, ale aby slabí, nezdraví rodičia mocné deti mali, to patrí tiež medzi zriedkavosti. Pre tieto príčiny bolo by veľmi ale veľmi želateľné, aby slabí, náklonní ku suchotinám mladíci neženili sa ani jeden pred 28-ým alebo 30-tým rokom veku svojho, a ženské pohlavie malo by tiež, ak je slabisté aspoň do 25-ho roku stavu manželského sa sdržať. Ale Bohužiaľ, na všetko sa berie ohľad len na to najvážnejšie, totiž na zdravie nikedy! Dievča, ak má zámožných rodičov, môže byť len nedorastlé mačiatko, môže mať pľúca malé a slabé jako kura, môže byť len slabunký práce neschopný tieň: ale o vydaj sa starať nemusí. Takáto so svojim veselím predbehne obyčajne všetky zdravé ako lusk dievky chudobné. A jestli potom také malunké

slabé mačiatko dostane ešte k tomu volajakého udatného obora za muža, nuž vtedy veru môže jej uradostená mamička ihneď aj umrlčú truchlu dať odmerať — lebo slabá nevestička chytro doskáče. Ale nie ináčej sa vec má aj u mladíkov, menovite keď je jedinký syn zámožnejších rodičov. Sotva že otriasol so seba prach školský, už babičky a susedy pokúšajú matku mladíka. A každá vychvaľuje už tú svoju, že jako velice dobre by to tým dvom mladým pristalo! A veru mladík koľkorazy len rozmazaný chlapčisko, ktorý nie že mieru (mericu) zbožia, ale snáď ani pliev by nepodvihnul. Že je hluchý, alebo hlúpy na toľko že sa ani roľníckej práce chyťiť nevie, že by ho aj 12-ročný chalán o zem buchol: to všetko nepadá na váhu. Peniaze sú peniaze, a pre tie peniaze žení sa, lebo vydáva sa taký mizerák — a sú-li potom deti, nuž aby ani lekár z domu nevychádzal, špitál je hotový, a majetok musí obrábať cudzý svet.

DOPISY.

Považská-Bystrica.

Vysokováženie p. Bratia a Sestry, Čitatelia «Kreššana»!
Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Dopisom týmto chcem upovedomiť ctených čitateľov «Kreššana», že následkom čítania časopisu tohoto už počína ľud náš trochu prebúdzat sa, myslieť. Na dôkaz toho slúži u nás dňa 1-ho februára prevedená voľba obecného výboru.

U nás bola taká obyčaj, že o obecné verejné záležitosti nestaral sa nikto, následkom toho výlučne len jedna rodina tvorila vždy predstavenstvo obce; neskôršie prebudili sa aj naši židáci, a následkom svojho spoludržania značné miesta vo výbore zaujali. — Jako som už spomenul, «Kreššan» trošku účinkuje, ale najviac ešte účinkovala naša vlastná škoda, ktorá sa nám stala pri poslednej svetochýrnej kommassácii bystrickej, skrze ktorú je obec veľmi oškodená a jednotlivci tiež. Z príčiny tej ľud zanevrel na lakomcov, a vyvolil si do výboru ľudí celkom druhých, jednoduchých roľníkov a remeselníkov. Samosebou sa rozumie, že po voľbe takto prevedenej nastal krik a škrípanie zubov a tiež posmechy, ale len tak «pod huňou», lebo sa nad tým prekabátením hrozne zlostia. Že vraj u nás počína antisemitismus, ba že aj socialismus šarapatíť.

Keď posúdime vec základne, musíme soznať, že práve teraz začínajú veci tieto riadne ísť. U nás totiž jesto asi 300 oprávnených voličov na voľby obecné; výbor ale pozostáva s 20-tých členov, z ktorých teraz je 13 kreštanov a 7 židov (jako hromov!). Voličov ale máme asi 250 kreštanov a 50 židov. Z tohoto každý predstaví si môže, že u nás nenie žiaden antisemitismus, ale že

počína každý svojho práva používať a toho hesla sa pridržať, že «kto není s nami, je proti nám», a len tomu dôverujeme, kto cití s nami a záujmy naše podporuje.

Tak ctení čitateľa «Kreššana», držme spolu v každom ohlade, aby sme tak ku cieľu svojmu prišli; začnime reformu (obnovenie) s dola, lebo len na dobrom základe pevno stavať sa môže. Je pravda, že každý pohyb ľudu alebo spolčenie hneď židákovi našim oči kole, a vyhlasujú počínanie takéto za protizidovské agitácie (búrenia); ale darmo je, oni to už majú takú krv, že len sebe všetko podmaníť chcjú a «goj» aby len robil a poslúchal. Chyba je len tá, že premnohí z pomedzi nás od spoločnosti bočia a spoločné záujmy nepodporujú, nevedia príklad od druhých si vziať.

Pripomenúť musím, že u nás včul pri voľbách policajná vrchnosť celkom korrektne (správne) pokračovala.

Nemôžem pri tejto príležitosti zamlčať aj to, že neobyčajný cit opanoval srdcia naše, keď dňa 4-ho februára rozniesla sa tá zvest, že veleb. p. Jozef Mittuch, náš úprimne milovaný kaplán, po 9-ročnom v opravdu apoštolskom medzi nami účinkovaní od nás sa vzdiali. Pripomenúť musím, že vel. p. Jozef Mittuch nie predarmo tak ku srdciam našim prirástol; má to svoje základné príčiny, lebo sa on celý venoval len za dobro ľudu pospolitého neunavne, bezžistne pracovať — a dobre sa cítil medzi nami jednoduchými ľuďmi.

Nech pomáha jemu Boh v dobrom zdraví za mnohé roky!

V mene premnohých čitateľov jeho

Jeden.

Z Varína.

Dôstojný Pán Redaktor!

V čísle 10. nášho milého «Kreššana», v chýrniku je «Deputácia obce Varín v ministerstve výučby.»

Čo že je tá «Deputácia?» Deputácia je vyslanectvo od nejakej spoločnosti, aby všetci údovia tejže nemuseli tam byť prítomní; teda deputácia obce Varín by malo byť vyslanstvo poverené od obecného zastupiteľstva obce Varína.

Mýlite sa teda, lebo zastupiteľstvo obce Varína nikoho nevyslalo k ministerstvu výučby o štátnu školu; keď ale tá deputácia zavesila na nos pánu štátnemu sekretárovi, že ich obec vyslala, tak lúhali. — Keď krivonosí sídu sa v krčme v jejich tak rečenom «kasino» s 3—4-ma liberálnymi páňmi, kde sa každodenne kartujú, a tam pri kartách sa ushovoria, že pojdu do Pešte štátnu školu pre obec Varín pýtať, či sa to môže povedať, že ich v tejto záležitosti obec vyslala?

Vec sa má takto: Vo Varíne máme bohužiaľ tých recipovaných veľmi mnoho, a nedbali by s nami už len tak zametať. A že oni radi sa vystatujú, a na svoje vzdelávanie keď len nemusia, by neradi mnoho obetovali, teda použijú každú možnosť, aby im to len lacnejšie vyšlo.

Varínski židia vydržujú si svoju školu s dvoma učiteľmi. Dokád tam kreštanské deti — vraj pre nemčinu — počtom až do 30. často chodili, a každé jedno od 15

až do 30 zl. ročite platili, tak že im títo často i vyše 500 zl. do roka napomôhli na školu; nuž len tieho bolo; lež keď títo prestali k nim chodiť, toto uvislo na nich, a potom začali rozmýšľať nad štátnou školou, a to i po dnes nedá pokoja.

Tušim aj pán kráľ. škôldozorca by nebol dbal mať takúto školu vo Varíne, lež keď štát fažké podmienky obci nakladal, tak žeby to farcha k nesneseniu bola pre obec bývala, nuž sme ju veru neprijali, ani si sladký motúzok cez ústa pretiahnuť nedáme, vieme a máme dosť príkladov, jako je to s tými štátnymi školami.

Keď chce štát, nech si vystaví školu, my to zabránim nemôžeme, a nech si dá ta bárs aj diplomovaných profesorov, my naše deti veru ta posielat nebudeme; my máme našu katolícku školu, ktorú sme si za naše kresťanské mozole vystavili, len posielajme tam usilovno a na čas naše dietky, ti sa tam viac naučia, jako v štátnej alebo židovskej škole.

Teda tú deputáciu poslali tam židia, a to si vyprosíme, aby oni na konto naše zavádzali pána ministra výučby, jako by ich tam obecné zastupiteľstvo bolo vyslalo.

Čudujeme sa pánu Sztrávaszky-mu, ktorý sa dá od takýchto kadejakých za nos vodit. Či už zabudnul na to, že v roku 1895. na katolíckom shromaždení v Žiline a v Topolčanoch rečnil o autonomii, či už natolko kepeň obrátil, že už teraz horlí za štátne školy, ktoré všetko, čo je katolícke, zo svojho kruhu vyobcujú? Veru škoda, a nedôstojné jedného muža, keď o ňom hovoria a prstom ukazujú: «Kam vietor tam plášt.

My katolíci radi sme, že máme našu školu, my inú nepotrebujeme.

S poníženou úctou *Jeden katolík z Varína.*

(Štátna škola je bezkonfesionálna škola, t. j., je bez viery a bez kríža, bez modlitby kresťanskej, je ona len pre židov a pre lahostajných vo viere liberálno-hazafikov. Komu je štátna škola milejšia nežli katolícka alebo vôbec kresťanská, tomu nemôže byť milý Ježiš Kristus priateľ dietok. Že židom On není milý, rozumieme, ale poriadný kresťan nedovolí jeho sv. kríž a naučenie zo školy vytvárať, jako sa to vo všetkých štátnych školách robí. R.)

Z Velkých Ostratic.

Vážený Pane!

K obrane pravdy. — Dopis z Velkých Ostratic v 9-tom čísle «Kresťana» uverejnený celkom odporuje pravde. Reč je o voľbe rychtára. Za rychtára vyvolený bol taký občan-gazda, ktorý sa dokázal byť ľudákom vo všetkých okolnostiach, — ktorý bol rychtárom, za Tiso-vého za Wekerlového za Bánffyho i za Széllého vládania, a jako rychtár pod všetkými týmito vládami hlasoval pri voľbách ablegátskych stále za opozicionálneho kandidáta, a pri poslednej voľbe za ľudového p. Mihálíka; ktorý na dome svojom a; jako rychtár — snáď samojediný v celej stolici vtedy Szalavszkovskej — mával vystrčenú zástavu opozicionálneho kandidáta, a ju ani

na prísne kommando pol. vrchnosti so svojej strechy nesložil.

Stránka zvoleného rychtára veľko-ostratického ani jedného «liberála» medzi sebou nemala; na protivnej ale stránke sme ich videli dvoch, a celá stránka predbežné časté porady svoje u «Hebrej»-a vydržovala. Teda dopisovateľ pravdu zauškuje, keď píše, že «liberáli» zväzili, a týmto do bludu uvádza aj p. Redaktora, aj ct. čitateľov, aj klebety poslúchajúce tunajšie obecnosť; zdravého ale úsudku obecnosť sa nad týmto dopisom spravodlivým hnevom rozhoršilo. Spolu upozorňujem dopisovateľa, aby šetril osoby aj stavom a úradom, aj učenosťou a láskavou obetivosťou pre dobro obce vážene a vysoko vynikajúce, ktorým on není hoden remienky obuve rozvazovať, a ktoré urazil je hriech, za ktorý ho trest Boží neminie. — Konečne podotýkam, že v tamtej partii není ani jedného, ktorý by «Kresťana» držal, a čo ho držia tí všetci hlasovali za veľajšieho p. rychtára. Teda kto je tu liberál, a kto je ľudák? Ctené obecnosť ľahko rozhodne, a tých patentovaných ľzeludákov na svoju mieru a cenu ztenčiť dovedie. A tak bratku! ihlu a škarnyčle do ruky, a nie pero k dopisom «Kresťana»!

Pravdomil v. r.

(Nuž kto vás tam vie, ktorý má teraz pravdu? Možno že i jeden i druhý, lebo snáď aj jeden aj druhý kandidát je ľudákom osvedčeným. Ale možno že ani jeden není — čo síce predpokladat sa neopovazujeme. Keď by ste teda nevedeli jaký má byť ľudák, poviem ja vám: Ľudák nechodí nikdy židovi do krčmy, ľudák nemôže byť bez «Kresťana», ľudákovi je milý chrám Boží, cirkev sv. a jej sluhovia, ľudák je mierny, a dobre hospodári. R.)

Z Námestova.

Námestovská voľba na stol. výborníka, nestydatosť niektorých katolíkov a opovážlivosť židovská.

Voľba táto môže byť pre každého citlivého katolíka veľmi zaujímavá už aj preto, že sa stala u nás v povestnom Námestove. Naše mestečko je bohužiaľ celé sozidovstélé. Mysleli sme si, že tajné zavraždenie 13-ročného chlapca Janka Črechlana trochu zavrátí panovaním židovským, ale sa takého zázraku veru nedožijes. Židia hovoria že chlapec bol samovrahom, a presvedčení sme, že aj vrchnosti ho za samovraha vyhlásia. Pravda že «samovrah» — isto preto, že ho jeden mizerný žid v poslednie dni nielen hospodou ale aj výbornou chovou k «samovražde» opatrne pripravoval, tak práve jako hus krmná sa opatruje, zakaľ pod nôž súca není.

Nuž v tomto meste našom, medzi pomerami ešte vždy napnutými, proti našemu a jedine kandidovanému Jgnácovi Nanista, ctihodnému katolíkovi roľníkovi mal smelosť vystúpiť ako protikandidát istý Armin Langfelder, žid. On je jediný fiškál v námestovskom okrese, a podsprávca sporiteľne námestovskej.

Či toto vystúpenie pána židáka protikandidáta za vážne považovať sa má alebo nie, to nás do toho nič. Nás katolíkov len to bolí, a až do živého uráža, že sa

našli Bohužiaľ aj katolíci na strane židovej. A to takí občania, ktorý vždy ešte aj dnes za ľudákov sa vyznávajú! Medzi týmito bol aj jeden ctihodný muž, platenník bývalý, ktorého dôvera ľudu predtým aj 3 razy na hodnosť rychtárstva povýšila. Títo odpadlíci — asi 29 ich bolo — nestydili sa kortešovať a hlasovať proti svojim kresťanom spolubratom na stránku židáka.

A čo si pomohli? Veru nič. Židák kandidát hneď spozoroval, že väčšina hlasov padá na nášho katolíckeho kandidáta. Aby teda posmechu sveta vyhnúť mohol, žiadal od predsedu voľby, p. Mateja Murin, katolíka, plátenického veľkokupca a direktora sporitelne, aby tenže tých niekoľko hlasov jeho zničil — na čo by on od voľby odstúpil. Predseda žiadosť žida, akožto vicedirektora tej istej sporitelne už-už vyplnil sa zdál, keby ho vtedajší notár, p. Jozef Polčík, katolík a slúžnovský kancelista na pravidlá zákona nebol upozornil.

Po skončení hlasovania predseda v zákonitom čase vyhlásil výsledok hlasovania, dľa ktorého náš katol. kandidát so 114 hlasmi naproti židovi datým: 29 hlasom za vyvoleného výborníka vyhlásený bol. *Volič.*

(No nič to zato! Je ovšem smutné zkusiť, že v niektorých ináč poctivých ľuďoch sa sklame, ale spravdivý Pán Boh preto neopustí nás, a vzbudí statočné kresťanské smýšľanie v druhých! My, bárs je nám veľmi protivné také odpadlivosť, ale preto so sv. trpezlivosťou chceme očakávať ten čas, keď každý poblúdlý presvedčí sa že chybil, a že kresťanskému svojmu povedomiu len vtedy verným byť môže, keď spolubratom svojim prekážky robiť a s prenasledovníkmi vieri Kristovej spolupracovať prestane. R.)

Spisy redakcii zaslané.

— **Hospodárske Noviny**, časopis pre všetky odvetvia hospodárstva, domáci priemysel, remeslá a národné hospodárstvo. Vychodia mesačne raz, predplatná cena na rok 2 kor. Ročník II. č. 3. v Turčianskom Sv. Martine.

V dnešných časoch, kde vo všetkom veľké pokroky badáme, aj hospodárstvo prinútené je použiť všetky výhody nového veku, preto, kto chce s lepším prospechom hospodáriť, musí rozmyšľať a kunšovať, a v tom najlepším radcom jeho budú «Hospodárske Noviny».

Čas, neodvyslý týždenník venovaný záujmom slovenského národu v Amerike. Ročník III. č. 6. Vychádza každý útorok. Predplatná cena 1 doll.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XII. číslo 2. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj Babka v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Kto chce rozumno hospodáriť nemôže byť bez dobrého radcu, a takým je «Obzor».

Zábavné a poučné knižky. II. Zločin a pokánie a iné články. Cena 20 hl. K dostaniu u knihtačiarско-účastinárského spolku v T. Sv. Martine.

Odkazy redakcie.

Mladý kováč v Lopašove. Miesto sa pre vás konečne našlo. Musíte odpísať, či znáte aj s ohňom robiť alebo len kone kovať. V nedelu sa dozvieme obširnejšie o mieste. — **J. M.** Vaša nemoc pochádza nie z prestydnutia, ako sa vy nazdávate, lež je výsledok vami spomenutej horúčky — taký pád, a to zastaralý, v ktorom pomáhať sa nedá. Oznamom v novinách nikdy neverte. Že-by ale magnetický križ škodil, toho sa tiež nemusíte obávať. Škoda že ste nepisal, zdáľiz mávate hučanie alebo bolenie, ači ste naproti docela bez bolästi. Kde jesto boläst tam by sa mohlo probovať dačo. — **J. Str. v K.** Na vaše dotazy bolo nám zbytočné odpovedať, lebo Jasnosť kr. odcestoval práve vtedy nazad do Viedne. — **A. Kr. v H.** že ste dvaja preoblečení napadli v noci žida vášho a strašili, zakiaľ od vás neodišiel, to je sice podivný nápad od vás, ale nie chvály hodný. Násilnosť a surovosť nesluší na poriadného kresťana mladíka. Viac smyslu by bolo malo — ačkoľvek tiež nedovolené — strašiť a molestovať tých sprisahanych otrokov pálenkárov. Každá vec musí dozreť, ono sa nedá žiadna dobrá vec na jeden úder preraziť. Mnohokrát dlhé trápné roky preletia, až sa človek čohosi dobrého dožije. Ináč radím vám, aby ste sa nikomu s vašimi kunštami neprezradzovali, to by ste velice zle prešli! — **Filip Tomanka v Ny. U., E. Ž. vo V., J. K. v Byttči, P. J. v Slovenskom Vaisgrube, Fezójkeč Najidalm mladý v B., Baliagurčan, «Ereg tizedes» B. v U., M. H. Č. v Levoči, P. Štiavničan.** Vaše dopisy uverejníme, ale až keď bude možno. Prosíme za prepáčenie. — **Š. Strážnik.** Váš verš je dobrý, ale vy ste ho odpísal s jednej knižky — a to sa nesmie. — **Tl. Modrovský.** Najlepšia firma je: «Szegedi szövögyár. Szeged. V Pešti je len jeden taký obchod kresťanský. — **Jozef Jansky. Riga. Rusko.** V poriadku. Obdržali sme peniaze. — **J. K. v L.** Váš krátky dopis — oznam — prišiel k nám pozde. — **J. G. v N.** Pri najlepšej nebolo možno. Už boli dopisi u vsadzačov. V budúcom čísle. — **Janko Chorľavý.** Naši ctení čitatelia dávajú vás vždy pozdravovať. Myslia, že ste tiež v Pešti. Srdečný pozdrav i s našej strany a úprimná vďaka za doposlané množstvo článkov! Sláva! — **Adam Gyurinik, Odessa. Rusko.** Tie francúzske noviny na miesto Kresťana my sme vám veru neposlali. To sa muselo voľajako na pošte stať. — **St. K. v Liplovanoch. Slavonia.** Tie oznamy by boli drahé lebo sú dlhé, ale ich preinakšime, potom cenu odkážeme. — **J. D. v Homonne.** V budúcom čísle odpovieme. — **G. G. v Prešporoku.** Číslo na ukážku dali sme vám poslať. Predplatná cena 4 koruny. Jako platí? Len keď riadne, vtedy platí možno aj štvrť ročne. — **L'udák z Veľkého Lottu, H. Radošovcäch, Jeden l'udák z Banky.** Vaše dopisy uverejníme v budúcom čísle. — **J. Straka.** Vsadzač «Kresťana» dá vás prosit, jestli by ste mu nevedel udat tú adresu, ktorá bude v sozname milodarov v budúcom čísle uverejnená L. Wrchovszky, zamestknanie, poštu a stolicu. Srdečný pozdrav!

Raiffeison-ovi

Gazdovsko remeselnický úverkový spolok v Čaci

v Čaci dňa 15-ho marca 1900.

SÚVAHA

z roku 1899—1900. I rok.

Majetok.	Kor.	Hal.
1. V spolkovvej kasse v hotovosti	95	26
2. Od 15-ho marca 1899. do 15-ho marca 1900. na dlžobné úpisy údom spolkovým požíčana istina	13490	—
3. Zariadenie písárne	411	90
	13997	16
Účet zisku a straty.		
1. Od istiny požíčanej spolkovým údom na 4% úroky	397	16
2. Na zariadenie písárne	411	90
Strata :	14	74
Ktorá sa na účet budúceho obchodného roku obtazujúčne zapísala		

Ďarcha.	Kor.	Hal.
1. Od 15-ho marca 1899. do 15-ho marca 1900. vplatené skrz 721 údov s 1287 učastinami po 10 kor. 40 hal.	13384	80
2. Behom minulého 1899/900. ročníku skrz troch údov na budúci ročník vplatené	41	60
3. Behom roku 1899/900. skrz niekoľko vystúpivších údov zaplatené v spolkovvej kasse nechané	173	60
4. Od istiny požíčanej spolkovým údom na 4% úroky	397	16
	13997	16
Výkaz obchodu v roku 1899/900.		
1. Dľa denníka príjmov od 15-ho marca 1899. do 15-ho marca 1900. obnášal príjem	20228	78
2. Dľa denníka výdavkov od 15-ho marca 1899. do 15-ho marca 1900. obnáša výdavok	20133	52
V kasse v hotovosti :	95	26

Správa :

Štefan Benyáes, predseda správy.**Gáspár Krompanek**, námestník predsedu a člen správy.**Ferdinand Hirsch**, člen správy.

V zmysle §. zak. č. XXXVI. z roku 1875. bola táto súvaha skrz dozerajúci výbor preskúmaná a v poriadku najdená a za dobrú uznaná.

v Čaci dňa 17-ho marca 1900.

Dr. Gyuriss Emil v. r. predseda dozer. výboru.

Členovia dozerajúceho výboru :

Ignác Tvrďy.**Ján Baltay**.**Fraňo Menkina**.**Simon Kliettk**.**Fraňo Špaldau**.**Andrej Korduliak**.**Ignác Sykora**.**Károľ Mišik**.**Fraňo Priborszky**.**Štefan Zelnik**.**Jozef Hacaľ**.

medzi časom zomrel.

Najväčšia dielňa na kosy!

Najväčšia dielňa na kosy!

Najväčšia dielňa sveta na kosy, vyznačená na mnohých vystavách jako aj na výstave lanskej v Londíne

so zlatým peniazom a čestným vysvedčením, je

Sohrová Sväto-Antonská fabrika na strieborno-ocel'ové kosy

Výstraha.

JOZEFA SOHRA v Somogy-Szill-e.**Fabrika 100 korún vyplatí tomu, kto vie preukázať «Sohr Sväto-Antonskú» kosu z daktorovej inej fabriky, 200 korún vyplatí tomu, kto zpomedzi 100 «Sohr Sväto-Antonských» vie preukázať päť zlých kos.**Kto úplne spol'ahlivú dobrú kosu chce si zadovážiť, ten dotiaľ od nikoho nech si neobjedná kosu, kým si od vyšspomenutej chýrečnej firmy obrázkový cenník nežiadal, ktorý ona hockomu na žiadosť darmo a vyplatene zašle. Fabrika garantuje v každom ohľade za svoje dôrobky, a nezodpovedajúce kosy budú s ochotou premenené. Pri objednávke 5 kusov poštové trovy platí fabrika, pri 10 kusoch okrem poštových trôv, ešte aj jednu kosu zdarma pridá. — **Shromážditel'om výhody!** — Viac tisíc poďakujúcich listov a dostatočných objednávok nachodí sa k opozreniu.**Každý nech si žiada cenník na dopisnici.**

Pod jedným uverejňujem daktoré poďakujúce listy :

Ctený Pane! Dovolte mi, aby som jedno staré porekadlo takto preinakšil: «Kto s kosou Sväto-Antonskou kosi, ten dobre kosi».

Vy to sotva uveríte ste v stave, jako sme povd'acní, že sme vaše kosy zaviedli. Tu, jako aj na celom okolí tešia sa vaše kosy tej najväčšej obľúbenosti, a úfame, že v najkratšom čase celá krajina tieto upotrebí.

Prijmite ešte raz moju jako aj mojich spoločníkov najhlbšiu vd'aku.

Kaludjeroven,

Vám oddaný

František Tallián.

Blahor. Pánu Jozefovi Sohr! Objednaté kosy obdržali sme bez chyby, a dokazujú sa ony vyborné. Tieto kosy sú skutočne znamenité, a nevieme sa tak fabrike, jako časopisu «Néppárt», ktorý nás na tieto kosy upozornil dostatočne poďakovať. Každá jedna kosa je tak dobrá, že takej sme predtým nikdy nemali. Prijmite Vaše Blahorodie najhlbšiu vd'aku dolupisaných.

Kírva, dňa 17-ho júni.

Ján Faul m. p. **Matej Kluger** m. p. **Ján Blitzner** m. p. **Ján Kluger** m. p. **Jozef Scheigel** m. p. **Jozef Mache** m. p. **Ján Hónig** m. p. **Jozef Heinzelmann** m. p. **Matej Korpasek** m. p.

Dvojnásobne elektromagnetický kríž a či hviezda

R. B. N. 86968
uzdravuje a roz-
veseluje, za čo
dobro stojíme,
pri lámke, zá-
duchu, bezsni-
bl'adosti, migréne klopaniu srdca, boľeniu hlavy,
opilepsii, závratu a iných chorobách nervov,
I 20-ročné choroby boli už takým spôsobom
odstránené.

vosti, hučaniu
ucha, ischli,
zlom slychu,
nervosite, ne-
chuti po jiedle,
boľeniu zubov,

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že môj apparát nemá sa pomýliť s apparátom Voltu, ktorý na základe svojej neúčinnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetická hviezda a či kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, naspäť dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S dobičkou alebo s vopredným poslaním peniazi rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapest, V., Kálmán-utca 19 M. sz.

Založená 1735.

Telefon 395.

**Mestská lekáreň k
ČIERNEMU ORLOVI**

Temešvár,

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adressa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným rheumatickým chorobám, proti trhaniu, boľasti nervov, pichaniu, boľeniu zubov atď. Účinok je istý a chytrý, obyčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďakočinenie to dokazujú. Cena fľaše 2 koruny, cena fľaše na príšku 1 koruna.

Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborneho výsledku, doposiaľ je neprekáteným prostriedkom hojacim, ulavujúcim a soslňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri pľucovom hurute, pri zachripnutí atď. Veľa vďakočinení potvrduje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej fľašky 2 koruny, fľašky na príšku 1 koruna.

Krv čistiace pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytrá a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčev bola, alebo aj v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatulka 42 halierov, šesť škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

Tieto vypróbované a za výborné uznané prostriedky dostať jedine v temešvárskej mestskej lekární, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známku a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falšných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričinením 32 halierov na balikovanie a poštovej útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

Pozornosti našich hospodárov

čo najvrelšie odporúčame po celom svete rozšírený a za výborne účinkujúci uznaný liek

proti dúlu sviň,

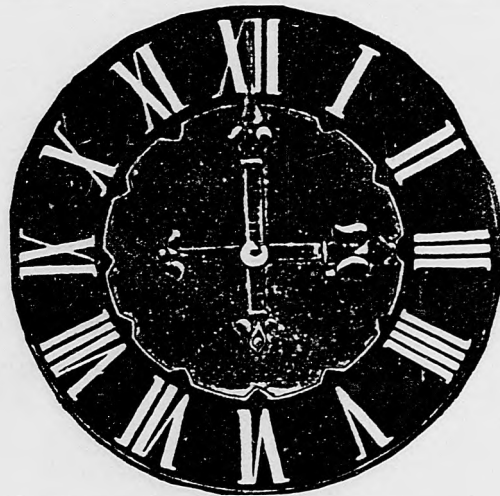
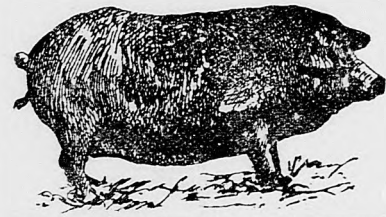
ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou sluhou nielen od rozličných chorôb zachráni ošipané, ale aj vykrmeniu týchto v najväčšej miere pripomáha; — o čom mnoho tisíc ďakujúcich listov a osvedčení svedčí. Cena spolu s návodom jedného pôvodného polkilového balíka je 1 koruna jednokilového väčšieho 1 koruna 80 halierov 19 kilove baliky franco posielajú

Szent-István-gyógyszertár, Somogy-Szill.

Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lúpaniu, rheume, pri neduhoch krížov a iných kosti znamenite účinkujúci

Balsam proti lámke

ktorý už pre mnohým prinavrátil úplne zdravie, — o čom povodné dokumentá svedčia Pri riadnom užívaní povyháňa akekoľvek neduhy kosti, organismus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho prirodzená vlastnosť je že e telu mladistvú ohybkosť dodáva. Cena jednej pôvodnej sklenky i s návodom je 1 koruna 40 hal. Jednej väčšej povodnej sklenky 2 koruna 40 hl.

Mám česť v známosť doniesť,

že vážové hodiny vlastnoručne shotovujem.

Látka kovová najlepšia, stroj výborný, najnovší, chod správny: následkom čoho ja za jejich trvácnosť čo najďalej dobre stáť a ručiť môžem. Hodiny tieto vážové aj pod naťahovaním riadne idú, od vetra a prachu sú sklenou škryňou chránené. Vnútri nachodí sa pokazovacia tabuľka, ktorá správny chod hodín kontroluje a ten istý čas dnu vo váži ukazuje, ako i z vonku hodinové ruky.

Moje hodiny bez všetkej fabričnej práce vylučne sám hotujem a na patričné miesto dovážam.

Krom nových vážových hodín aj akékoľvek naprávanie za ľavnú cenu a pri úplnej garancii podujímam.

V Baňskej-Bystrici, roku 1899.

Michael Stolimann, hodinár.